

HÌNH ẢNH MÙA XUÂN VÀ NGƯỜI LÍNH TRONG CÁC CA KHÚC XUÂN CỦA NHẠC SĨ XUÂN HỒNG

Trần Ngọc Hoàng*, Nguyễn Thùy Vân

Trường Đại học Phú Yên

*Email: tranngochoang@pyu.edu.vn

Ngày nhận bài: 29/03/2024; Ngày nhận đăng: 03/06/2024

Tóm tắt

Nhạc sĩ Xuân Hồng (1928-1996) được biết đến là một nhạc sĩ nổi tiếng với những ca khúc mùa xuân ở những giai đoạn lịch sử khác nhau, “Xuân chiến khu” sáng tác vào năm 1963, “Mùa Xuân về trên thành phố Hồ Chí Minh” sáng tác vào năm 1975 “Mùa xuân bên cửa sổ” sáng tác năm 1985. Bài viết này nhằm phân tích những giá trị nghệ thuật của ca từ cũng như giai điệu của bài hát nhằm tôn vinh những cống hiến xuất sắc của tác giả về nghệ thuật sáng tác âm nhạc chuyên nghiệp và độc đáo. Trong đó, nhấn mạnh đến kỹ thuật chọn âm điệu và tiết tấu cũng như xây dựng hình tượng mùa xuân và người lính rất tinh tế, chân thật và trong sáng, gắn liền với những thời khắc lịch sử khác nhau của đất nước với những giai điệu xuân thật tươi vui và lắng đọng. Vì vậy các ca khúc của ông khi cất lên thật dễ dàng đi vào lòng người và sống mãi với thời gian.

Từ khóa: Nhạc sĩ Xuân Hồng, ca khúc xuân, mùa xuân, người lính

Images of spring and soldiers in the spring songs by composer Xuan Hong

Tran Ngoc Hoang, Nguyen Thuy Van

Phu Yen University

Received: March 29, 2024; Accepted: June 03, 2024

Abstract

Xuan Hong (1928-1996) is known as a famous composer of spring songs in various historical periods. “Spring in the battlefield” was composed in 1963, “Spring Returns to Ho Chi Minh City” in 1975, and “Spring by the Window” in 1985. This article aims to analyze the artistic values of the lyrics and melodies of the songs to honor the author’s outstanding contributions for his professional and unique music composing activities. It emphasizes the techniques of selecting melodies and rhythms as well as constructing the images of spring and soldiers with subtlety, authenticity, and purity, closely associated with different historical moments of the country, with cheerful and lingering spring melodies. That’s why his songs easily resonate with people and endure the test of time.

Keywords: Xuan Hong, spring song, spring season, soldiers.

1. Đặt vấn đề

Nhạc sĩ Xuân Hồng tên thật Nguyễn Hồng Xuân, quê ở Tây Ninh

(1928-1996), xuất thân trong một gia đình có truyền thống về đàn ca tài tử. Ông được biết là có năng khiếu âm nhạc từ rất nhỏ,

được học tập và rèn luyện rất nghiêm túc về nhạc lý cơ bản và sau này lớn lên, tham gia cả hai cuộc kháng chiến, làm giao liên, ra chiến trường, tham gia quân giải phóng và chính trị viên hoạt động bí mật và công khai. Với khả năng thiên phú và sở trường âm nhạc, bên cạnh nhiệm vụ người lính, ông đã tích cực tham gia công tác văn nghệ, xem đây là một mặt trận tinh thần tư tưởng để cổ vũ niềm tin và giữ vững tinh thần lạc quan cho toàn quân, toàn dân đi qua những năm tháng bom đạn chiến tranh tàn khốc, giành lấy thắng lợi cuối cùng là độc lập dân tộc và thống nhất đất nước. Cuộc đời của ông chứng kiến những thời khắc lịch sử quan trọng của đất nước, như Cách mạng tháng Tám thành công khi ông vừa tròn 17 tuổi, một thế hệ gắn liền với hai câu thơ “*Xẻ dọc Trường Sơn đi cứu nước mà lòng phơi phới dậy tương lai*”;

Khi Chiến thắng Điện Biên phủ thắng lợi năm 1954, Pháp rút quân về nước và Mỹ vào miền Nam, đất nước chia cắt đôi bờ ở vĩ tuyến 17, thời kỳ này gắn liền với câu hát “*miền Nam đang vẫy gọi, cả nước đang lên đường*”, ông cũng được điều vào miền Nam hoạt động bí mật và sau này giữ chức vụ Trưởng đoàn ca múa nhạc quân giải phóng. Có thể nói thời kỳ này, nhạc sĩ Xuân Hồng sáng tác nhiều ca khúc nhất, âm nhạc của ông gắn liền hình ảnh người lính và khát vọng tự do, hòa bình, chẳng hạn như *Xuân chiến khu* (1963), *Chiếc khăn tay* (1964), *Hành quân đêm* (viết với Trí Thanh - 1965) và *Tiếng chày trên sóc Bom Bo* (1966). Sau 1975, khi giải phóng đất nước, ông giữ chức vụ Trưởng ban văn nghệ Cục chính trị của Quân giải phóng, một trọng trách về vai trò của văn nghệ giữa thời khắc lịch sử thiêng liêng của tổ quốc khi giang sơn đã thu về một mối. Có thể nói đây là thời điểm thu hút rất nhiều

sáng tác để hòa cùng khúc ca khai hoàn của dân tộc. “*Đất nước trọn niềm vui – Hoàng Hà* (1975), “*Như có Bác trong ngày vui đại thắng – Phạm Tuyên* (1975); “*Mùa xuân đầu tiên*” của Văn Cao (1976), *Đường tàu mùa xuân – Phạm Minh Tuấn* (1976), *Tổ quốc yêu thương – Hồ Bắc* (1975). Vào giai đoạn này nhạc sĩ Xuân Hồng từng giữ nhiều chức vụ quan trọng như Tổng Thư ký Hội Âm nhạc Thành phố Hồ Chí Minh, Ủy viên thư ký Hội Nhạc sĩ Việt Nam khóa III, Phó Tổng Thư ký Hội Nhạc sĩ Việt Nam khóa IV. Sau giải phóng, đất nước đã được sống trong thời bình, tuy nhiên nền kinh tế bao cấp cùng với sự cấm vận của Mỹ, đời sống của người dân gặp nhiều khó khăn, nhưng với tinh thần lạc quan và đầy niềm tin cho sức mạnh dân tộc và thời đại, ông sáng tác ca khúc nổi tiếng *Mùa xuân bên cửa sổ* (1981). Như vậy cuộc đời và sự nghiệp âm nhạc của nhạc sĩ Xuân Hồng thật đặc biệt khi ông vừa khoác áo người lính ở mặt trận chiến trường vừa tham gia văn nghệ sôi nổi ở mặt trận văn hóa tư tưởng với nhiều cương vị khác nhau ở cả hai cuộc chiến và khi hòa bình lập lại. Có lẽ yếu tố đặc biệt này đã làm nên một tên tuổi nhạc đỏ lừng danh Xuân Hồng với cả ba ca khúc mùa xuân ra đời ở ba thời khắc lịch sử khác nhau của dân tộc, lột tả nội hàm cảm xúc và sắc thái mùa xuân khác nhau, thể hiện sự cảm nhận tinh tế và tài hoa trong sáng tác âm nhạc của tác giả. Nhân dịp kỷ niệm 49 năm kỷ niệm ngày thống nhất đất nước 30/4/1975 – 30/4/2024, bài viết này đi sâu vào phân tích giá trị nội dung và nghệ thuật sáng tác của ba ca khúc mùa xuân *Xuân chiến khu*, *Mùa xuân trên thành phố Hồ Chí Minh* và *Mùa xuân bên cửa sổ* của nhạc sĩ Xuân Hồng. Thông qua hình ảnh mùa xuân và người lính để tưởng nhớ về ông và những ca khúc xuân mang nhiều ý

nghĩa lịch sử, gắn liền giữa hình ảnh đất nước, thiên nhiên và lòng người. Tất cả như hòa quyện vào nhau ở từng thời đại để gửi gắm những thông điệp, cảm xúc và cả những trăn trở cho thế hệ hôm nay và mai sau.

2. Nội dung chính

2.1. Phân tích về nghệ thuật sáng tác âm nhạc trong ba ca khúc xuân của nhạc sĩ Xuân Hồng

Bài hát *Xuân Chiến khu* được nhạc sĩ Xuân Hồng sáng tác dựa vào điệu nhạc cổ “Bình Bán vắn”. Đây là điệu nhạc cổ mang âm hưởng “xuân cổ truyền của dân tộc” vui tươi và đầm ấm, thể hiện những sum vầy và đoàn tụ bên nhau khi mỗi dịp xuân về. Cùng với tiết tấu giản dị và trong sáng, nhiều quãng 3 trưởng được sử dụng trong bài hát làm cho tính chất âm nhạc của bài hát vui tươi, trong trẻo, lạc quan và hy vọng. Đây cũng chính là tính chất đặc trưng của quãng 3 trưởng, khỏe khoắn và tươi vui. Một nét đẹp nghệ thuật trong bài hát này là sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa thiên nhiên và con người; nhạc điệu và lời ca: “*Mùa xuân về trong chiến khu tiếng chim rừng vang hót khắp nơi mùa xuân về trong chiến khu gió đưa cây rừng cành lá vi vu u ú u chim hót mừng mùa xuân thắng lợi. Mai vàng mai vàng đang nở lưng đôi chào anh bộ đội thêm một tuổi đời mừng anh*

thêm một tuổi quân thêm nhiều chiến công toàn dân đang mong”... tất cả như để gửi một thông điệp về một mùa xuân vui tươi, lạc quan, đoàn kết tình quân dân, thúc giục những đoàn quân lên đường và ý chí mạnh mẽ cho một mùa xuân thắng lợi (Nguyễn Trọng Mừng, 2012).

Bài hát *Mùa xuân trên thành phố Hồ Chí Minh* có cấu trúc gồm 2 hai đoạn nhạc vuông vắn, chân phương, tính chất âm nhạc được thể hiện ở tốc độ nhanh vui, sôi nổi – hồ hởi; có ca từ mộc mạc, gần gũi, tiết tấu rộn ràng và giai điệu đậm chất dân ca Nam bộ. Ra đời vào đúng thời điểm cách mạng thành công, thống nhất đất nước, đây ca khúc được đón nhận nhiều nhất, lâu nhất và sâu rộng nhất. Theo như Nhạc sĩ Thuy Khuê cũng là nhà phê bình lý luận âm nhạc: mở đầu bài hát *Mùa xuân trên thành phố Hồ Chí Minh* của Xuân Hồng đã dựa vào nét nhạc câu đầu của bài “*Nam bộ kháng chiến*” của Tạ Thanh Sơn: *Mùa thu rồi ngày hăm ba (rê fa rê, rê fa la)* được tác giả lấy cảm hứng và viết thành câu đầu của bài “*Mùa xuân trên thành phố Hồ Chí Minh*” là *Mùa xuân này về trên quê ta (rê fa rê, rê la la la)*. Ngày Nam bộ khởi đầu kháng chiến vào mùa thu, nay sẽ kết thúc thắng lợi vào mùa xuân, thật là đẹp và trọn vẹn.

<p>NAM BỘ KHÁNG CHIẾN</p> <p style="text-align: right;">Nhạc và lời: Tạ Thanh Sơn</p> <p style="text-align: center;">Mùa thu rồi ngày hăm ba</p>	<p>MÙA XUÂN TRÊN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH</p> <p style="text-align: right;">Nhạc và lời: Xuân Hồng</p> <p style="text-align: center;">Mùa xuân này về trên quê ta</p>
--	---

Nhận xét về sự lan tỏa của giai điệu bài hát này, nhiều nhà nghiên cứu âm nhạc cho rằng “*Đây là bài hát mà ai cũng cũng hát được, không đòi hỏi cao về kỹ thuật thanh nhạc. Dân chuyên nghiệp có thể dựng cho các dàn đồng ca, hợp xướng nhiều người*

hát cũng được, một người hát cũng được, hợp ca, song ca hoặc đơn ca cũng được... Dễ dàng thuộc, dễ dàng hát nhưng không chỉ có giới bình dân yêu thích mà cả “dân chuyên nghiệp” cũng rất muốn hát là điều kỳ lạ hiếm thấy ở ca khúc này (Nguyễn

Đăng Nghị, 2010).

Bài hát *Mùa Xuân bên cửa sổ* viết ở thể hai đoạn đơn, loại nhịp 2/4 giọng rê thứ hòa thanh có biến âm. Giai điệu của bài hát được viết với tốc độ chậm rãi, tha thiết, nhẹ nhàng và rất duyên dáng. Người hát thường thể hiện bài này với điệu slowrock sâu lắng vì có nốt đen kết hợp với chùm ba đơn. Giai điệu của ca khúc còn hay ở chỗ tác giả dùng nhiều dấu hóa bất thường, nhiều dấu luyến láy... tạo nên giai điệu uyển chuyển đầy cảm hứng để thể hiện tình yêu cháy bỏng của lứa đôi. Ở đoạn 1, tác giả dùng âm hình chủ đạo rất đơn giản, với cách thể hiện tình cảm nhẹ nhàng, tự sự, sâu lắng. Sang đoạn 2 – đoạn phát triển, giai điệu đột nhiên nhảy lên một quãng 8 với một nốt trắng kéo dài sang nốt móc đơn (2 phách rưỡi) tạo cho người nghe một cảm giác khác thường, thoải mái, gây sự chú ý đặc biệt sau đó giai điệu tiếp tục phát triển thành ca trào rồi giải quyết ca trào một cách tinh tế và kết thúc ở âm chủ của điệu thức.

Tóm lại, cả ba ca khúc Xuân của Nhạc sĩ Xuân Hồng được viết ở ba thời điểm lịch sử khác nhau để lại dấu ấn ba mùa xuân của dân tộc là trong chiến tranh, lúc giải phóng thống nhất đất nước và khi hòa bình lập lại. Mỗi ca khúc lại mang một giai điệu riêng phản ánh được sự hòa quyện của thiên nhiên, con người và dân tộc. Điều đó cho thấy sự sáng tạo và tinh tế trong nghệ thuật sáng tác của nhạc sĩ Xuân Hồng.

2.2. Mùa xuân đất trời gắn kết với mùa xuân dân tộc và kết nối lòng người

Mùa xuân của đất trời luôn là chủ đề muôn thuở của thơ ca nhạc họa, mùa xuân là mùa đẹp nhất trong năm gắn liền với nhiều hy vọng và đặt nhiều kỳ vọng cho một năm mới sắp đến. Khi đất trời vào xuân cũng là lúc chuyển mùa để vạn vật sinh sôi, nảy nở; gió xuân, nắng xuân, trời

xuân, cây cỏ mùa xuân, xuân luôn được các nghệ sĩ quan sát một cách tinh tế và đưa lòng người, tình người vào đó. Với nhạc sĩ Xuân Hồng, mùa xuân đất trời trong các ca khúc của ông cũng ngập tràn sắc xuân, vui tươi và nhiều hy vọng, dù ở bất kỳ hoàn cảnh nào thời chiến hay thời bình (Nguyễn Đăng Nghị, 2010).

Trong ca khúc *Xuân chiến khu*, sáng tác vào năm 1963, hoàn cảnh lịch sử lúc này là thời điểm chiến tranh đặc biệt ở Việt Nam, Mỹ cung cấp một lượng vũ khí rất lớn đến chiến trường miền Nam Việt Nam, gây áp lực lên quân giải phóng đang ngày đêm hành quân và huấn luyện ở các chiến khu. Giữa khói bom lửa đạn mịt mù, nhưng ca từ và nét nhạc của ca khúc Xuân chiến khu rất trong trẻo và đầy niềm lạc quan, vui tươi khi mùa xuân về. “*Mùa xuân về trong chiến khu/ Tiếng chim rừng vang hót khắp nơi/ Mùa xuân về trong chiến khu/ Gió đưa cây rừng cành lá vi vu*”. Với nhịp điệu vui tươi, giai điệu trong trẻo cùng tiết tấu đảo phách để tạo điểm nhấn và đầy âm lực mạnh ở các từ “*xuân về*”, “*chiến khu*”, “*chim rừng*”, “*hót*”, “*vi vu*”,... làm cho cảnh vật mùa xuân trong bài hát rất sống động và vui tươi. Tuy nhiên cách dùng từ tác giả là gieo vần “u” trong “*chiến khu*”, “*gió vi vu*”, phản ánh được thực tế nơi tác giả đang ở chiến trường, trong rừng núi. Âm u gắn liền mịt mù khói đạn, rừng âm u với bao gian nan vất vả khi phải lội suối, trèo đèo. Ở đây chúng ta thấy tác giả đã khéo léo trong kết hợp tiết tấu âm nhạc và cách gieo vần lời ca để phản hình ảnh mùa xuân về trên đất nước còn chiến tranh một cách chân thực nhất. Kỹ thuật này cũng được tác giả Xuân Hồng sử dụng khi sáng tác bài hát *Mùa xuân về trên thành phố Hồ Chí Minh* ở những giai điệu bắt đầu, đảo phách để mang cảm giác mới lạ và vui nhộn khi mùa xuân về. Tuy nhiên khác với

mùa xuân trong chiến khu, *Mùa xuân trên thành phố Hồ Chí Minh* được tác giả sáng tác vào năm 1975 là mùa xuân thắng lợi. Mùa xuân của cả dân tộc mong chờ sau mấy chục năm dài bi thương và tàn khốc của chiến tranh. Để lột tả niềm vui trong mùa xuân thắng lợi này, tác giả gieo vần “a” trong những lời ca thật trong sáng và tự hào. Việc sử dụng “âm cuối a trong các từ “*quê ta*”, “*bao la*”, “*nở hoa*”, “*mọi nhà*”, đã cho thấy sự tinh tế của tác giả, làm cho nội dung ca từ như bừng sáng lên thêm và còn thể hiện nỗi niềm vui sướng vỡ òa và lan tỏa, hòa quyện giữa mùa xuân đất trời, mùa xuân dân tộc và mùa xuân lòng người với bao niềm vui sướng trào dâng. “*Mùa xuân này về trên quê ta, Khắp đất trời biển rộng bao la, Cây xanh tươi ra lá trở hoa, Chào mùa xuân về với mọi nhà*. Vẫn là đất trời vào xuân cùng trăm hoa khoe sắc nhưng mùa xuân lần này đã đến với mọi người, mọi nhà còn là niềm vui thống nhất nước nhà.

Khi hòa bình lập lại, tác giả Xuân Hồng viết tiếp một ca khúc xuân phong theo ý thơ của Song Hảo. Cũng là kỹ thuật đảo phách ở phần mở đầu để nhấn nhá như những tiếng gõ cửa báo hiệu mùa xuân về trong ca khúc này: “*Cao cao bên cửa sổ, có hai người hôn nhau, đường phố ơi hãy yên lặng để hai người hôn nhau*.”. Vì sao mùa xuân trong ca khúc này không rộn ràng, nhộn nhịp như hai bài mùa xuân trước, mà có vẻ như sâu lắng, riêng tư, ngóng trông điều kỳ diệu sẽ đến! Ý ẩn dụ bởi ca từ và giai điệu này thường làm người nghe đặt câu hỏi vì sao? (Trịnh Thị Thúy Kiều, 2024).

Ngược dòng thời gian vào thời điểm sáng tác ca khúc này (năm 1985), đất nước đã được thanh bình 10 năm tròn, nhưng đời sống của người dân vẫn còn quá nhiều khó khăn về vật chất và tinh thần do

mô hình kinh tế bao cấp tập trung chưa hiệu quả, đời sống văn hóa nghệ thuật cũng còn quá nhiều hạn chế khi các tác phẩm thường cổ vũ cho kinh tế tập trung mà những điều riêng tư như tình yêu lứa đôi, hạnh phúc gia đình vốn dĩ rất nhân văn và cao đẹp, rất tình người và thiêng liêng lại thường rất ít do những rào cản về quy định kiểm duyệt. Chính vì vậy mà tác phẩm *Mùa xuân bên cửa sổ* ra đời như một làn gió xuân nhẹ nhàng vén bức màn về trào lưu nghệ thuật với cách nhìn trẻ trung, yêu đời và lãng mạn, phản ánh cái tôi và những cung bậc cảm xúc riêng tư và sâu lắng của tuổi trẻ khi mùa xuân về. Đó cũng là nhiệm vụ của người nghệ sĩ, thổi bùng lên những tư tưởng cách tân, đổi mới, khai phóng cái tôi tiềm năng để cổ vũ mạnh mẽ cho công cuộc xây dựng đất nước trong thời bình (Nguyễn Đăng Nghị, 2010).

Như vậy, có thể nói các ca khúc về mùa xuân của Xuân Hồng ra đời vào những thời khắc lịch sử đặc biệt của dân tộc, đó là “khi đất nước còn trong khói lửa chiến tranh với bài hát *Xuân chiến khu*, vào thời khắc chiến tranh kết thúc, nam bắc thống nhất một nhà với bài hát *Mùa xuân về trên thành phố Hồ Chí Minh* và trong công cuộc xây dựng đất nước với bài hát *Mùa xuân bên cửa sổ*. Do vậy mà có thể nói các ca khúc mùa xuân của nhạc sĩ Xuân Hồng là một sự hòa quyện nhuần nhuyễn và tinh tế, để phản ánh một cách trung thực nhất giữa mùa xuân đất trời, mùa xuân dân tộc và kết nối lòng người trong từng thời điểm lịch sử khác nhau. Chính vì thế mỗi ca khúc xuân của ông khi cất lên người nghe luôn có những cung bậc cảm xúc khác nhau dành cho những thế hệ khác nhau gắn liền với vận mệnh của đất nước khi mùa xuân về. Điều này vừa thể hiện sự tài hoa của tác giả về nghệ thuật sáng tác cũng như tấm lòng và tâm hồn của tác giả luôn gắn với tình

yêu đất nước và con người, khát vọng xuân trong các ca khúc xuân của ông dù rất gần gũi, chân thực nhưng hàm ý được mang lên một tầm cao của khát vọng mùa xuân đất nước.

2.3. Hình ảnh người lính trong các ca khúc xuân của Xuân Hồng

Như đã giới thiệu, nhạc sĩ Xuân Hồng tham gia cách mạng từ những năm đầu của cuộc kháng chiến chống Pháp với nhiệm vụ giao liên và với tài năng văn nghệ từ năm 1949 ông đã sáng tác ca khúc đầu tiên. Năm 1954 ông được phân công hoạt động bí mật ở miền Nam, năm 1960 ông tham gia quân giải phóng miền Nam Việt Nam và làm chính trị viên. Từ năm 1963 ông được giao nhiệm vụ thành lập đoàn văn công của Quân giải phóng miền Nam. Chính vì trực tiếp tham gia quân ngũ nên hình ảnh người lính trong các ca khúc của Xuân Hồng được khắc họa rất chân thực và sâu sắc.

Trong ca khúc *Xuân chiến khu*, khi đất nước còn chiến tranh ác liệt, khói bom mịt mù, mùa xuân đến với người lính mỗi mùa xuân đến người lính thêm một tuổi quân và thêm nhiều chiến công. Nhưng khát vọng lớn lao của người lính khi xuân về vẫn là một xuân hòa bình, trở về thăm quê nhà để kể những câu chuyện những ngày chiến chinh. (Tú Ngọc & cộng sự, 2000)

Người lính có câu chuyện làm quà và cô gái hậu phương có bài ca tặng anh bộ đội, đó là những tình cảm chân thành trong thời lửa binh. Yếu tố vật chất trong từ “quà” dường như không còn mà thay vào đó là những món quà tinh thần dành cho nhau khi mùa xuân về trong thời khói lửa chiến tranh.

Trong ca khúc *Mùa xuân trên thành phố Hồ Chí Minh*, mặc dù không có từ “người lính” được xuất hiện, những ca từ

ca ngợi cuộc chiến thắng hào hùng của dân tộc thật vĩ đại và thiêng liêng cũng chính là ca ngợi chiến công của người lính; ca ngợi sự chiến đấu hy sinh và kiên cường của những anh bộ đội cụ Hồ trong hai cuộc kháng chiến. Chính họ “*đã viết nên thiên anh hùng ca, ngàn năm sáng chói, lưu danh đến muôn đời*”. Người lính luôn chiến đấu và hy sinh cho những lý tưởng cao cả, đó là bảo vệ sự bình yên cho mọi người dân và chủ quyền lãnh thổ thiêng liêng của tổ quốc. Và hình ảnh thành phố ngập tràn màu cờ chiến thắng là một sự ghi nhận công lao to lớn đối với các chiến sĩ.

Hình ảnh người lính với chiếc ba lô và khẩu súng trên vai, phải vượt đèo, lội suối để hoàn thành nhiệm vụ thường bắt gặp ở rất nhiều tác phẩm nghệ thuật, nhưng trong ca khúc *Mùa xuân bên cửa sổ* hình ảnh người lính về thăm phố, trao nụ hôn cho người yêu bên cửa sổ khi mặt trận không còn tiếng súng đã thật sự mang một làn gió mới cho cách nhìn, cách hiểu về người lính. Họ cũng là những con người bình thường với bao khát vọng được sống trong hòa bình, hạnh phúc và yêu thương. Trái tim của người lính trong bài hát này như cháy lên trong đoạn điệp khúc với giai điệu thiết tha, trù mền nhưng không kém phần khát khao và khẳng định như một chân lý vững bền “*Ôi hạnh phúc đâu chỉ có cơm ngon và áo đẹp. Mùa xuân đâu chỉ có hoa thơm và nắng hồng. Cuộc đời còn cả những nụ hôn!*”. Đó cũng là quan niệm sống của tác giả về triết lý cuộc sống, quan niệm về cuộc đời, về hạnh phúc. Trái tim của người lính còn thể hiện tình cảm chung thủy, sắc son trong đoạn kết bài hát “*Tình yêu của người lính, lắng sâu và cháy bỏng, tạm biệt rồi vẫn đọng lại những nụ hôn*”. Khía cạnh đời sống văn hóa, tinh thần của người lính trong ca khúc này cũng phản ánh phần nào về khát vọng được bức phá trong

nghệ thuật để lột tả đầy đủ những cảm xúc của xã hội và con người trong các tác phẩm nghệ thuật như đã trình bày trong phần trên. Người lính được chọn như một lực lượng tiên phong cho những cải cách, đổi mới về quan niệm hạnh phúc của con người; phản ánh tư tưởng tiến bộ, khát vọng vươn lên cả về đời sống vật chất và tinh thần cho mọi người.

3. Kết luận

Xuân Hồng là một nhạc sĩ tài hoa có nhiều công hiến trong việc sáng tác các ca khúc âm nhạc gắn liền chủ đề mùa xuân và người lính. Các ca khúc của ông không chỉ được đón nhận nồng nhiệt ngay từ khi ra đời mà còn có sức lan tỏa lớn và bền bỉ với thời gian. Đã hơn mấy mươi năm trôi qua kể từ khi sáng tác, các ca khúc xuân của nhạc sĩ Xuân Hồng luôn được giới nghệ sĩ lựa chọn trong những chương trình lớn khi mỗi độ xuân về. Nét độc đáo trong các ca khúc xuân của ông là sự hòa quyện tinh tế không những giữa ca từ và giai điệu, mà là một kiến trúc độc đáo hài hòa và chân thực nhất giữa mùa xuân thiên nhiên của đất trời, mùa xuân của đất nước dân tộc và lòng người trong từng thời điểm lịch sử

khác nhau trong chiến tranh, thời khắc chiến thắng thống nhất nước nhà và khi hòa bình lập lại. Hình ảnh người lính xuyên suốt trong các ca khúc xuân của ông cũng chính là một phần đời của tác giả, cống hiến cho sự nghiệp quân đội ở những vai trò và vị trí, nhiệm vụ khác nhau. Có những trải nghiệm thực tế như vậy nên các ca khúc của ông đã thật sự lột tả hết những cung bậc cảm xúc mạnh mẽ nhất, những khát vọng lớn lao cho dân tộc cho đất nước và cho cuộc sống bình yên của mỗi người khi mỗi độ xuân về. Tìm hiểu các ca khúc xuân của Xuân Hồng sẽ giúp chúng ta hiểu thêm về ông và lịch sử đất nước, nhất là đối với các thế hệ trẻ, từ đó thêm yêu quý dân tộc mình và các thế hệ đã có nhiều hy sinh, mất mát để cho dân tộc Việt Nam hôm nay được đón những mùa xuân hòa bình không khói súng. Và cũng từ đó các thế hệ trẻ Việt Nam, lớp lớp cùng nhau chung tay xây dựng đất nước ngày càng hùng mạnh và thịnh vượng, ở đó mùa xuân về mang lại những hạnh phúc trọn vẹn, vun đầy như tác giả Xuân Hồng đã gửi gắm trong những ca khúc Xuân của ông□

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Dương Anh (2010), Ca khúc là gì?. *Tạp chí Văn học Nghệ thuật*, tháng 1/ 2010.
- Trịnh Thị Thúy Khuyên, (2024). Thanh âm mùa xuân trong ca khúc Việt. *Tạp chí Khoa học*, (01 (19) T1), 8-8.
- Nguyễn Trọng Mừng (2012). Cổ nhạc sĩ Xuân Hồng, Mùa xuân đâu chỉ có hoa thơm và nắng hồng. <https://cand.com.vn/Tu-lieu-van-hoa/Co-nhac-si-Xuan-Hong-Mua-xuan-dau-chi-co-hoa-thom-va-nang-hong-i330362/>
- Nguyễn Đăng Nghị (2010), “Xuân Hồng với những chặng xuân”, *Tạp chí Trường Đại học Nghệ thuật Trung ương, Hà Nội*.
- Tú Ngọc, Nguyễn Thị Nhung, Vũ Tự Lân, Ngọc Oánh, Thái Phiên (2000), *Âm nhạc mới Việt Nam tiến trình và thành tựu*, Viện Âm nhạc.